

Nauw zijn door de Novemberstormen en de eerste nachtvorsten de boomen ontbladerd, of de wandelwegen liggen eenzaam en verlaten. De zelfs in 't mooiste jaargetijde toch al schaarsche wandelaars zijn verdwenen en de botanist heeft plantenbus en schetsboek opgeborgen en wacht op betere tijden. „Och, hoort men dan zeggen, waarom zouden we ons plagen? De boomen zijn kaal, de wegen vaak modderig, de planten voor 't grootste deel afgestorven en dan, maar dat zegt men er niet bij, de kachel is immers zoo lekker warm. Alleen

Stellig zijn 't filosofen.

hartstochtelijke tippelaars als mijn broer en ik houden ook dan vol, iedere week een flinken tocht te maken; 't heeft ons nog nooit berouwd, want juist laat

in den herfst en in den winter kan 't hier om Enschede zoo schoon zijn, dat de zomer er niet bij haalt. Een volbloed botanist, die nergens naar kijkt dan naar zijn geliefde planten, zal me dat misschien niet toestemmen, maar toch, de ware natuur-liefhebber moet m.i. niet alleen oog hebben voor planten, maar ook voor de schoonheid van het landschap.

Ik wil trachten een idee te geven van de fraaie natuur en den heerlijken plantengroei hier in den achterhoek.

Van dien plantengroei zullen we nu in den winter natuurlijk niet veel merken, maar de schoonheid van het landschap moet zelfs den onverschilligste treffen; wanneer de boomen kraken onder het gewicht van de sneeuw op de takken en alle velden en wegen en daken bedekt zijn met een schitterend wit kleed, wanneer alle dennen versierd zijn met een menigte sneeuwballen op de uiteinden der takken, dan is het tijd om het winterlandschap in zijn volle kracht te gaan bewonderen.

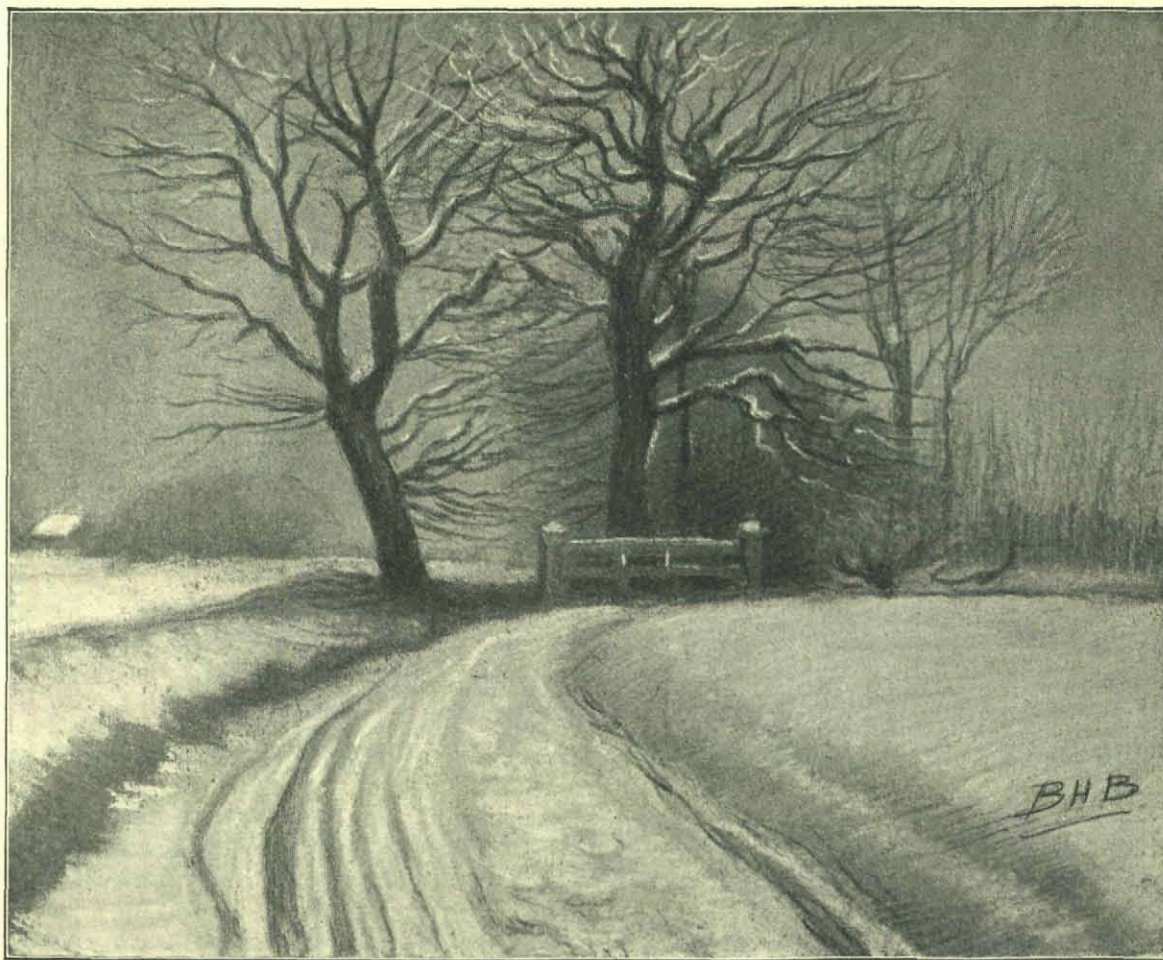
Welken kant men ook uit gaat, altijd is er wat moois te zien, de eenvoudigste en meest gewone dingen hebben dan een geheel nieuw, eigenaardig en fantastisch voorkomen gekregen en men heeft moeite, de toch welbekende wegen te herkennen.

We zijn dan in Januari, 't is nog donker en mijn broer, die voor dag en dauw is komen opdagen, heeft de kraag van zijn jas opgezet, wat voor mij een zekerder teken van kou is, dan een blik op

den thermometer. Het belooft evenwel een prachtige winterdag te worden, want de sneeuwbuien hebben uitgewoed en de lucht is kalm en helder. Nog even nagezien of onze uitrusting, plantenbus, schetsboek, potlood, krijt, tabak en een pijp compleet is en we gaan op marsch. Een lichte gloed in 't Oosten bewijst, dat binnen een half uur de zon zal opgaan en tegen dien tijd moeten we in 't vrije veld zijn.

Daar kunnen we dan ook gauw genoeg komen; 't is niet als in Amsterdam, waar men eerst een uur moet loopen voor de huizen achter den rug zijn, een paar minuten en we zijn bij de boerderij van Spelberg. Hier gaan we langs, volgen een smal pad door landerijen en komen uit op een breedere weg, die langs 't erve „Vavik“ naar 't Engerink loopt, een kwartier buiten Enschede. Al van verre zien we groote zwermen bonte kraaien zeilen boven het bosch, dat de boerderij omgeeft. Dit bosch schijnt een vaste verzamelaarsplaats of slaapplaats te zijn van die beesten. Waarvan leven die massa

troepen op 't veld zien zitten, in diepe stilte; zoo hier en daar zitten er een paar afgezonderd van de anderen in een groot veld, stellig zijn 't filosofen, die nadenken over de misère van het kraaienleven; ernstig en zwijgend, den kop naar beneden of schuin omhoog, schijnen ze voorgoed van alle aardse genoegens afstand te hebben gedaan, totdat eenige meerdere bewegelijkheid onder de overigen hun aandacht trekt; met uitgerekten hals volgen ze opmerkzaam hun broeders in 't ongeluk, spreiden dan de vleugels uit en vliegen met langzamen, loomen slag heen, om hun aandeel in den buit, een mesthoop, — die een van hen 't geluk heeft gehad te vinden — te bemachtigen. Wij wenschen ze smakelijk eten en gaan verder. Juist daar, waar de weg naar links c'raait en zich meteen in tweeën splitst, is een aardig hoekje, eventjes een krabbeltje daarvan gemaakt en dan weer voort. Niet te haastig evenwel, want de weg is op sommige plaatsen geheel verdwenen en heeft voor een kleine vijver

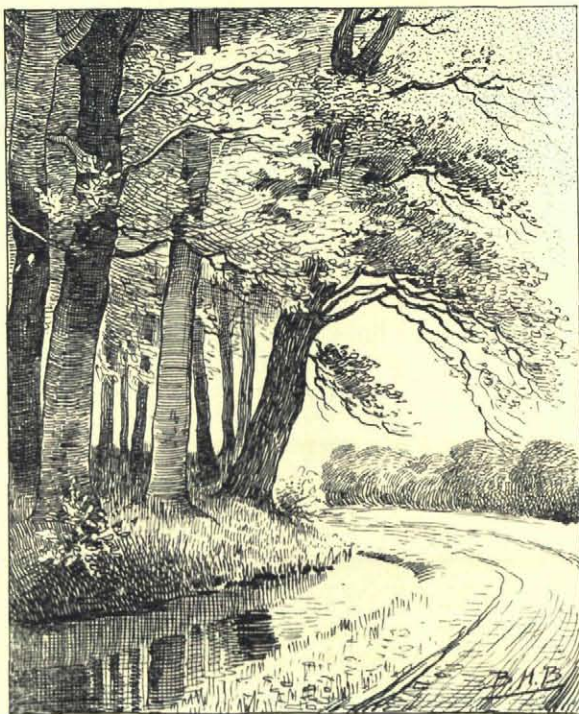

Even voor 't Engerink.

dieren toch, als er sneeuw ligt, of zouden ze hun maag dan maar dicht knopen? Het laatste zou mij het waarschijnlijkst voorkomen, want zoodra de zon goed en wel is opgegaan, zal men ze bij

plaats gemaakt. Het ijs is gelukkig sterk genoeg om ons te dragen, anders waren we wel genoodzaakt eenige gymnastische toeren te verrichten om aan 't eind te komen van een smal weggetje, aan beide

kanten ingesloten door struikgewas. Onze moeite wordt echter altijd ruimschoots beloond, want hier hebben we een prachtig gezicht op 't bosch om de boerderij 't Engerink. Op den voorgrond een houten

Ook in den Herfst kan men hier genieten.

hek, dan een walletje begroeid met kreupelhout, en op den achtergrond een hoog opgaand bosch. Ik heb wel eens geprobeerd, dit eenvoudig onderwerp te schilderen, maar 't is me nog niet recht gelukt, enfin, 'k zal 't dezen winter nog eens beproeven en onderwijl geef ik ieder, die er toe in de gelegenheid is, den raad, zelf eens een kijkje te nemen, want deze heele buurt is zoo mooi, dat een schilder er zijn geheele leven zou kunnen werken. Ook in den herfst, wanneer de goudgele, bruine en roode bladeren der beuken heerlijk afsteken tegen het soberder bruin en groen der eiken, kan men hier genieten, terwijl de botanist in 't voorjaar en den zomer een rijke buit aan planten kan vinden. Het duurt al niet zoo heel lang meer, of de slootkantjes zijn bedekt met speenkruid en anemonen, terwijl wat verder in 't voorjaar het aantal fraaie planten bijna ontelbaar wordt. Kamperfoelie en hop slingeren zich door het struikgewas, terwijl de ondergrond bedekt is met verschillende soorten varens en klimop; daartusschen een massa salomonszegel, maagdepalm, windende

helmbloem, eereprijs, dotterbloem, spiraea, koninginnekruid, enz. enz. te veel om alles op te noemen. We zullen dat van 't voorjaar trouwens wel eens nader bekijken en teekenen.

De weg loopt nog steeds langs bouwlanden, waar de winterrogge, warm toegedekt, slechts wacht op de eerste warme dagen, om dan snel op te schieten en door haar frissche kleur het geheele landschap te verlevendigen.

We komen uit op een breederen weg, de Holsikerbrink, die langs verschillende boerderijen naar het Aamsveen leidt. Hier, bij 't begin van de heide is alweer een eenig mooi hoekje, tenminste 's morgens vroeg, wanneer de zon opkomt; een met wagensporen doorploegde weg, aan beide kanten struiken en op den voorgrond een eikenboom, waar de bliksem den top heeft uitgeslagen. „Hm, niks bijzonders” hoor ik al zeggen. Neen, 't is ook niets vreemds, maar wanneer het hoogeroemde Alpenglühén slechts half zoo mooi is, als dit eenvoudig tooneel, zou ik de moeite en kosten van een buitenlandsche reis ruimschoots beloond achten en hier hebben we 't om zoo te zeggen naast de deur. Als een vurige schijf dringt de zon door den teer violet blauwen nevel, die alles omhult, werpt flikkerende lichtjes op de kale takken en doet de ijskristallen aan de uitstekende grassprietten in duizend kleuren fonkelen.

Toen we hier den laatsten keer waren, in Nov. lag er nog geen sneeuw, maar ook dan is dit tafereel mooi, ja, wanneer eigenlijk is 't niet mooi buiten?

Gaat hier eens naar toe in 't slechtste jaargetijde,

Als een vurige schijf dringt de zon door den teer violet blauwen nevel.

November, December, wanneer er geen sneeuw ligt. Kaal en dor, onafzienbaar strekt zich dan de heide uit. Op den achtergrond, somber, bijna zwart afstekende tegen den hemel, het veen, terwijl enkel zoo hier en daar een ondiepe plas de doodelijke eentonigheid verbreekt en zelfs dan ligt er een diepe ernstige poëzie over het land. Zie nu eens! Als door een geheimzinnige kracht bewogen, stapelen de wolken zich opeen, reusachtige wolkgevaarten werpen donkere schaduwen over het veld en trekken langzaam en statig voorbij. Door hun voortdurende verandering en afwisseling doen ze het land nog eenzamer en troosteloozer schijnen dan het is en een droefgeestige sombere stemming maakt zich onwillekeurig van den beschouwer meester.

In den nazomer is de weg aan weerskanten bezaaid met bloemen, vooral parnassia en gentianen zijn hier overvloedig.

Van deze pracht is nu niets meer te zien, maar dat is zoo erg niet; juist het ieder jaar opnieuw zien ontluiken, bloeien en vergaan geeft het grootste genot.

We zijn hier kort bij de Glanerbeek. Een eindje daarvoor,

juist bij een typisch polletje dennen, is weer een uitgezocht plekje voor den liefhebber van wilde planten; vooral koningsvaren en adelaarsvaren zijn hier 's zomers overvloedig. Vlak onder die dennen groeit de groote wolfsklauw, nu, midden in den winter nog even groen als in den zomer.

Een van onze eerste voorjaarstochten is ook altijd naar deze streek, om groote en kleine salamanders te vangen, waaraan de plassen hier overrijk zijn.

(Wordt vervolgd).

B.

ONZE MUSSCHEN.

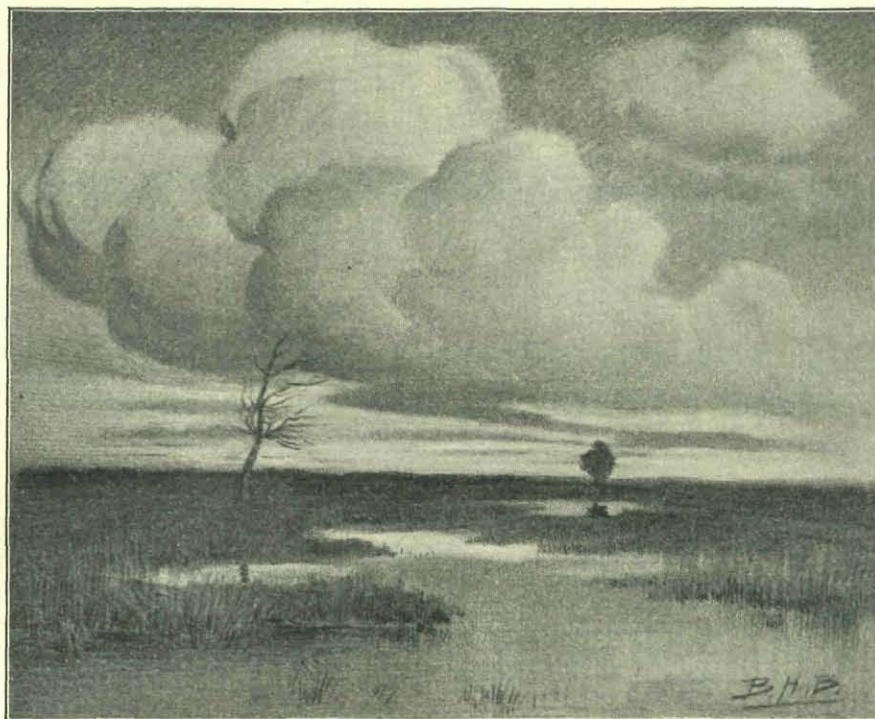
Het gebeurt mij niet dikwijls meer, dat ik mij vergis in vogellied of vogelstem, maar toch ben ik er onlangs op een zonnigen Septembermiddag toch nog leelijk ingeloopt. Ik wandelde Duin en Daal om op de steentjes, 't is een wandeling waar duizenden Hollanders verzot op zijn en dat is licht te begrijpen, want je hebt er de duinen en de zee, loofhout en naaldhout, heerlijke vergezichten en aardige dingen dichtbij, groeiend tusschen de boomstronken waarmee de steile wegranden hier en daar gestut zijn.

Het zonnetje was warm, de lucht was blauw, de dennen geurden en de jonge lichtgroene eikeltjes glommen vroolijk tusschen 't veelkleurig loover in gezelschap van blozendroode galappeltjes. 't Was van datecht tevreden weertje en 't verwonderde mij dan ook volstrekt niet, dat bij een bocht van den weg een helder vogelstemmetje blij uit de dennen klonk.

„Een kneu, die weer begint”, dacht ik. En daar ik altijd graag kneutjes zie, slenterde ik naar het

boompje aan den wegrand, om daar de ontdekking te maken, dat mijn zangertje maar een gewone ringmusch was. Hij zat lekker in de zon te zingen, er was geen andere musch in de buurt te zien, van koorzang of gesprek of twistgeroep kon dus geen sprake zijn. Het lied hield het midden tusschen slag en gekweel en dat had mij juist in den waan gebracht, dat ik met een kneutje te doen had.

Waarom zou een musch ook niet kunnen zingen? Ieder die op vogels let, zal ook wel eens de gewone huismusch in zoo'n vroolijke bui hebben aange troffen en 't lijkt mij toe, dat ze hun mooiste liedje altijd zingen in de eenzaamheid. In zoo'n groote stad als Amsterdam worden ze het slachtoffer van hun gezellige neigingen en gaat al hun vrije tijd heen met praten en twisten en boevenstreken, maar waar ze dun gezaaid zijn en omgang

Reusachtige wolkgevaarten werpen donkere schaduwen over het veld.